

СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОБАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ**Бобир О. І., аспірант***Університет ім. Альфреда Нобеля, м. Дніпро, Україна*

bobyrolga@gmail.com

Ключові слова:

світобачення, художнє, естетичне, культура, мистецтво, майбутні художники, сутність.

У статті розкривається значення понять «світобачення» та «художньо-естетичне світобачення»; пояснюється сутність «художнього» та «естетичного» як двох базових понять світобачення студентів-художників; визначається взаємозалежність художнього та естетичного світобачення творчої особистості. У статті представлено бачення автора сутності художньо-естетичного світобачення як складової творчої реалізації майбутнього художника, проаналізовано залежність ефективного формування цілісного художньо-естетичного світобачення від життєвого досвіду та знань, умінь й навичок, які отримує студент-художник, а у майбутньому – професіонал.

THE ESSENCE OF THE ARTISTIC AND AESTHETIC MINDSET OF FUTURE ARTISTS**Boby O. I., Postgraduate student***Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine*

bobyrolga@gmail.com

Key words:

mindset, artistic, aesthetic, culture, art, would-be artists, essence.

The article is devoted to the problem of the essence of artistic and aesthetic mindset of would-be artists. The paper reveals the meaning of the concepts 'mindset' and 'artistic and aesthetic mindset'; it also explains the essence of 'artistic' and 'aesthetic', as two basic concepts of the mindset of students-artists. The research examines the interdependence between the artistic and aesthetic mindsets of a creative person, and specifies the subjects and objects of such a mindset. Moreover, the article presents the author's view on the essence of the artistic and aesthetic mindset as an integral part of the creative realization of the would-be artist; it studies the dependence of the effective formation of a holistic artistic and aesthetic mindset on the life experience and knowledge, skills and abilities that a student-artist receives during the learning process. Such components of the worldview in the field of artistic education aim at training a future artist with the high level of spiritual, aesthetic and artistic culture, which in the future will bring art to a new artistic value level. The study determines the content peculiarities of the artistic and aesthetic mindset and presents connection between them, which ensures the formation of the spiritual world of the personality. The article presents the author's reflections on the complex process of forming the worldview of students-artists. Therefore, it views the process of formation of the artistic and aesthetic mindset, which is long-lasting and takes place throughout life, as a result of changes in the worldview and human values. Furthermore, the paper studies the contemporary aspects of the problem of aesthetic education, the development and formation of artistic and aesthetic taste and considers its role in the understanding of beauty as one of the important components for the creation of expressive and capacious artistic images. The findings allowed creating an illustrative scheme, which determines the place and role of the artistic and aesthetic mindset in the process of formation and development of the individual. The conducted research demonstrates the dependence of artistic and aesthetic mindset on the life experience, knowledge and skills that the student receives in the process of professional training.

Постановка проблеми

У сучасній системі освіти, а особливо мистецькій, останніми роками відбуваються значні трансформаційні процеси, які змінюють вимоги, завдання та кінцеву мету процесу підготовки фахівців різних галузей. Такі процеси в галузі мистецької освіти спрямовані на підготовку творчої особистості майбутнього художника з високим рівнем духовної, естетичної та художньої культури, яка в майбутньому підносить мистецтво на новий художньо-ціннісний рівень. Однією з важливих

складових навчальної діяльності сьогоденного студента-художника є формування художньо-естетичного світобачення. Саме тому важливим є визначення та розуміння сутності художньо-естетичного світобачення як структурно-цілісного компоненту в процесі фахової підготовки майбутніх професійних спеціалістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Для комплексного підходу до проблеми сутності художньо-естетичного світобачення ми розглянули художньо-естетичне світобачення, художньо-

естетичне виховання творчої молоді, співвідношення «естетичного» та «художнього» і дійшли висновку, що проблема художньо-естетичного виховання відображається в наукових працях багатьох учених. Так, сутністю та змістом художньо-естетичного світобачення в науково-дослідній практиці цікавилися вчені: О. Буров, Г. Волкова, М. Каган, В. Крутоус, Р. Шульга та ін. Окремі автори розглядали проблематику художньо-естетичного виховання саме студентської молоді (А. Комарова, С. Мельничук, О. Семашко, Л. Смирнова, Г. Падалка). У багатьох сучасних дисертаційних дослідженнях ми знайшли інформацію щодо художньо-естетичного виховання, зокрема Г. Баталіної, М. Долматової та І. Єненко. Спроби систематизації структури художньо-естетичного розвитку робили у своїх працях І. Зязюн, М. Лещенко, В. Рибалка, О. Рудницька та багато інших. Ці автори розглядали саме теоретичні та методологічні питання художньо-естетичного розвитку взагалі. Систематизувавши наукові здобутки провідних учених щодо художньо-естетичного розвитку та виховання, ми зробили спробу розкрити сутність художньо-естетичного бачення світу майбутніми художниками.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

У вітчизняній літературі багато наукових праць присвячено саме сутності та структурі світогляду як системі поглядів на життя, природу та суспільство. Проте такі двокорінні слова як «світогляд» та «світобачення» мають лише симіляртичну першу частину. Нами визначено, що світобачення є однією з фундаментальних складових світогляду особистості, яке розглядається через призму художньо-естетичного підходу.

Мета статті – розкрити зміст поняття «художньо-естетичного» в контексті світобачення в майбутнього художника; розглянути сутність «художнього» та «естетичного» як основних понять у світобаченні студентів-художників, їх співвідношення та взаємозв'язок; через створену ілюстративну схему визначити місце і роль художнього та естетичного бачення світу в процесі становлення та розвитку особистості; визначити ступінь взаємодії «художнього» та «естетичного» як двох базових понять у формуванні світобачення майбутнього художника.

Виклад основного матеріалу

У процесі еволюційних змін у соціумі на певному етапі розвитку в людини виникла необхідність естетичних вражень та переживань, які потім сприяли формуванню цілісного бачення світу та себе в цьому світі. Потреба в красі є ірраціональним прагненням, що змінюється залежно від ступеня розвитку суспільства та особистості. Розвиток художньо-естетичного світобачення є необхідною складовою для творчої реалізації в процесі формування фахівця мистецьких галузей. В академічному тлумачному словнику світобачення визначається як сприйняття та розуміння

навколишнього світу [3, с. 95]. Проте це поняття включає в себе ширше значення. Світобачення – це цілісне уявлення про світ, який людина усвідомлює як одне ціле і бачить себе в ньому частинкою цілого. Формування світобачення завжди залежало від багатьох факторів, серед яких: соціальний статус, національні й ментальні особливості народу, історична епоха існування цього народу. Світобачення – це узагальнені судження, знання та оцінка людей про світ, які формуються на індивідуальному рівні людини, що вона набуває з самого народження та в процесі всього життєвого досвіду, й поєднуються в сукупність поглядів, принципів та оцінок. Це одна з фундаментальних складових світогляду особи [5].

У процесі фахової підготовки спеціалістів з образотворчого мистецтва важливою складовою є формування художнього та естетичного світобачення, як специфічних різновидів саме в культурно-мистецькій галузі. Багато мистецтвознавців та культурологів відзначають необхідність розвитку особистості в художньому та естетичному напрямках. Для розуміння сутності художньо-естетичного світобачення необхідно проаналізувати окремо кожне поняття, а потім синтезувати їх з поясненням того, чому виникло саме таке поєднання та як одна складова витікає, впливає та взаємодоповнює іншу.

Естетичне бачення світу особистості формується та розвивається від народження й протягом усього життя; воно пронизує всі сфери життя та діяльності людини. І саме конкретна людина завжди є носієм естетичного, у якій таке світобачення є не лише її властивістю, але й проявом естетичних відносин у суспільстві в межах певного соціально-історичного періоду. Естетичне світобачення не дає поштовху для реалізації, оскільки воно є переживанням заради самого переживання, певною замкнутою самодостатньою системою. Таке світобачення є певною мірою інтуїтивною оцінкою, у якій суспільні відносини переносяться на індивідуально-особистісний прояв.

На відміну від естетичного, художнє світобачення є активною дієвою формою, яка завжди має підґрунтя для свого виникнення та мету існування й подальшого впливу, що стає реалізаційним імпульсом, завдяки якому виникає естетичне світобачення. Художнє світобачення обумовлене конкретними потребами творчої людини і завжди пов'язане з процесом створення твору мистецтва, в якому необхідні знання, уміння та навички володіння певними зображувальними засобами. І саме повідомлення про художню виразність твору мистецтва формує естетичні цінності в особистості [2].

Отримуючи насолоду від мистецтва, глядач завжди зіштовхується з художнім світобаченням, що дає поштовх для естетичних роздумів та почуттів. Людина через сенсорну систему сприймає мистецтво, яке за допомогою правильно організованих художніх засобів викликає естетичну реакцію в глядача, і така

реакція є особовою реакцією самого індивіда. Художнє світобачення виливається в художню діяльність, яка за допомогою різноманітних технік та технологій мистецтва викликає естетичне переживання. Мистецтво – єдине, де естетичне світобачення одержує свою локалізацію, і власне до художнього вираження свого естетичного ставлення до дійсності вдається тільки художник [4, с. 76].

Художньо-естетичне світобачення має безпосереднє відношення до особистості та суспільства; індивід є носієм знань, ідеалів та уявлень. Без художньо-естетичного сприйняття немає творчої особистості. Процес формування художньо-естетичного світобачення довготривалий і відбувається протягом усього життя як результат змін у світогляді та цінностях людини. Необхідність формування художньо-естетичного світобачення в студентів мистецьких спеціальностей забезпечує сформоване та відносно стає прийняття оточуючої дійсності.

Естетичне світобачення, з одного боку, породжує і втілюється у художньому, а художнє, своєю чергою, базується на життєвому досвіді та діяльності людини, і саме такі естетичні оцінки втілює за допомогою виражальних художніх засобів, створюючи художній образ, який завжди поєднаний з дійсністю. Така «художня форма» викликає не лише художню емоцію, але й естетичну. Хоча вони й перехрещуються, проте не поєднані в одну. Художня емоція від побаченого більш змістовна, оскільки містить у собі відображення людських думок та

почуттів, причому такий досвід є осмисленим та узагальненим. Художнє та естетичне бачення співіснують разом як цілісна система зі своїми формотворчими структурними компонентами.

Серед головних складових художньо-естетичного світобачення виділяють естетичні сприйняття, почуття, судження та оцінки; естетичний досвід та естетичну діяльність; смаки та ідеали; художні інтереси та знання; засоби створення художнього образу та здатність перетворення реальної дійсності, через призму власного «я», на змістовний та виразний художній образ.

Німецький філософ Георг Гегель стверджував, що художнє та естетичне є єдиним та неподільним. Він зазначав, що предмет естетики – «царство прекрасного», що і є «сферою мистецтва» та «художньої творчості». Варто зазначити, що Г. Гегель сприймав термін «естетика» негативно, він замінював його дефініцією «філософія художньої творчості», або «філософія мистецтва» [1].

Рівень художньо-естетичного світобачення залежить від життєвого досвіду, з одного боку, та накопичених знань, умінь й навичок, які майбутні художники отримують у процесі навчання, - з іншого. Це положення нами проілюстроване на рис. 1, де показана залежність художньо-естетичного світобачення від досвіду та знань, умінь, а також взаємозалежність художнього від естетичного.

Рис. 1. Залежність художнього та естетичного світобачення від життєвого досвіду та накопичених знань і вмінь

На рисунку в образній формі представлено силует вітрувіанської фігури людини, яка вписана в коло та квадрат. Усі сторони квадрата мають точку дотику до фігури людини. Це є символом естетичного світобачення, яке є в кожній людині та залежить від рівня накопичення нею знань і вмінь, які вона набуває в процесі отримання життєвого досвіду. Геометрична фігура кола виходить за межі квадрата та торкається силуету людини лише знизу. Це пояснюється тим, що можливість художнього світобачення закладена в кожного з нас, але лише формуючи та розвиваючи естетичне, можна сформувати й художнє. Кожна наступна фігура збільшується, людина розвивається та зростає, а разом з нею пропорційно збільшується художнє та естетичне світобачення.

Створений рисунок наочно ілюструє взаємозалежність розвитку та становлення особистості з її художньо-естетичним світосприйняттям, а також залежність художньої складової від естетичної.

Висновки та перспективи дослідження

Вивчення та аналіз естетичних засад, змісту понять «естетичного» та «художнього» в контексті мистецького показав, що сутність художньо-естетичного світобачення майбутнього художника має свій особливий зв'язок, який виникає із народженням людини, а розвивається вже в процесі накопичення професійних знань та вмінь як результату життєвого досвіду. Концептуальною ознакою сучасної мистецької освіти є формування особистості майбутнього художника з естетичним світоглядом на основі загальнолюдських цінностей та художнім світобаченням як структурно-цілісного компоненту в процесі фахової підготовки майбутніх професійних спеціалістів для створення виразних художніх образів, що будуть актуальними для нашого сьогодення та затребуваними в сучасного глядача.

Література

1. Бушман І. В., Курасова Н. В. Естетика : навч. посіб. Суми: СумДУ, 2005. 143 с.
2. Локарева Г. В. Художньо-естетична інформація твору мистецтва у формуванні духовного світу особистості. *Духовність особистості. методологія, теорія і практика*: зб. наук. праць. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. Ч.2. Вип.4 (79). С. 157-167.
3. Словник української мови: у 11 т. / гол. ред. І. К. Білодід. Київ: Наук. думка, 1978. Т. 9. С. 95.
4. Сморж Л. О. Естетика: навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 334 с.
5. Яценко Ю. В. Світобачення митця чи філософія творчості: модерний феномен Емми Андієвської. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. № 22 (281). 2013. Ч. II. С. 295-303.